

Aziziye Müdafaası

Doksanüç harbi diye târihe geçen 1877-1878 Osmanlı-Rus muhârebesinde, Erzurum'daki Azîziye Tabyası'nda Ruslara karşı gerçekleştirilen müdâfaa. Doğu cephesinde ordumuzun başkumandanlığını Gâzi Ahmed Muhtar Paşa, yapıyordu. Kabiliyetli ve cesur bir asker olan Ahmed Muhtar Paşa, Kars'ı alan Rus ordusu karşısında askerini muhafaza ederek programlı bir şekilde Erzurum'a çekilmişti.

Anadolu içlerine doğru yürümelerine Erzurum'u tek engel olarak gören Rusların başlıca gayesi şehri ele geçirmektir. Ayrıca yerli ermeni ve yahudîlerden de faydalanıyorlardı. Hâcibey adlı bir hâinin kumandasında, 8 Kasım'ı 9 Kasım'a bağlayan gece, saat ikide harekete geçen düşman, Azîziye tabyasına gece baskını düzenledi.

Gece yarısı top ve tüfek seslerini duyan Erzurumlular, müezzinin; "Ey Erzurumlular! Ey ahâlî!.. Moskof kâfirleri Aziziye'yi bastı. Allah'ını seven, eli silâh tutan herkes, askerimizin yardımına koşsun!.. Vatanını seven yetişsin!.." nidası üzerine gece karanlığında sokaklara döküldüler. Bunlar arasında Nene Hâtûn da vardı.

Askerini silâh başı eden Gâzi Ahmed Muhtar Paşa, Aziziye istihkâmından telgrafla haber almaya çalışıyor, fakat; "Harb oluyor!.." cevâbından başka bir şey öğrenemiyordu. Paşa, üç tabur alarak Topdağı'na çıktı. Oranın kumandanı Müşir Hasan Tahsin Paşa ile birleşti. Ortalık iyice aydınlandıktan sonra Aziziye istihkâmlarından birinde şiddetli çarpışmaların olduğunu, diğer iki tabyada ses seda çıkmadığını gördü. Ahmed Muhtar Paşa, Kapdan Mehmed Paşa kumandasında iki tabur askeri Aziziye'ye gönderdi. Kapdan Mehmed Paşa, askerleriyle Azîziye istihkâmının ortasındaki kışlaya doğru yaklaşınca Ruslar tarafından ele geçirilmiş olan kışlanın mazgallarından şiddetli bir tüfek ateşine tutuldu. Bunun üzerine Kapdan Mehmed Paşa, kışlayı kuşattı. Üçüncü kısımda çarpışma hâlâ devam ediyordu. Artık Erzurum halkı da yetişmişti, Hücüm ederek istihkâmın içine girdiler. Düşmanla muhârebe göğüs göğüce cereyan ediyordu.

Bu arada, tabyanın birinci kısmından hâlâ çarpışmaya devam eden Bahri Bey'den, Ahmed Muhtar Paşa'ya "Gece, baskın ânında yaralandığını, askere belli etmeden çarpışmaya devam ettiğini, acele yardıma gelmesini" bildiren bir haber geldi. Yardıma gönderilen Kapdan Mehmed Paşa ve halk, Bahri Bey'in bulunduğu kısma geçti. İki ateş arasında kaldığını gören düşman bozguna uğrayarak kaçmaya başladı. Halk ve asker takibe başladılarsa da Rusların ateşi karşısında durakladılar. Hâdiseyi dikkatle tâkib eden Topdağı'ndaki istihkâmlarımız Ruslara karşı ateşe başladılar. Bu durum karşısında başarı elde edemeyeceklerini anlayan Ruslar geri çekildiler.

O gün Aziziye kurtarılmış, asker ve halktan 1000 civarında şehîd verilmiş, 2300 civarında Rus öldürülmüştü.

Kaynak: Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi/ 1.Cild